

SON DÖNEM MEALLERİNDE KUR'AN'IN YENİDEN YORUMLANMASI ÇABALARI: TAHLİL VE TENKİT

Cahit KARAALP*

Makale Geliş: 15.02.2019
Makale Kabul: 20.04.2019

ÖZET

Türkiye'de sayıları yüzlerle ifade edilebilecek kadar meal bulunmaktadır. Her geçen gün meal sayısında artış gözlenmektedir. Meal, Arapça bilmeyenlerin Kur'an ile irtibatını sağlayan en önemli araç olarak oldukça önemli ve gereklidir. Birçok meal, Kur'an'ın anlaşılması noktasında ciddi katkılar sağlamaktadır. Ancak son zamanlarda yazılan bazı meallerin, Kur'an'ın sahih anlamını aktarmaktan ziyade, yazarının fikirlerine aracılık ettiği görülmektedir. Dolayısıyla bu olgu, meal okurlarının din algılarında bazı hataların oluşmasına zemin hazırlama tehlikesi taşımaktadır. Makalenin yazarı, bu tehlikeyi önemseydiği için, meallerdeki bazı örnekler üzerinden durumu ilgililerin dikkatine sunma gereği duymuştur. Makalede, birçok Kur'an çevirisi incelenecek, meallerde işlenen yeni yorumlar değerlendirilecek oluşturulmak istenen yeni din algısının tehlikesine ve temsiliğine dikkat çekilecektir.

Anahtar Kelimeler: Din, Algı, Kur'an, Meal, Yorum

Re-interpretation Works in the Recent Quran Translation: Analyse and Criticism

ABSTRACT

There are hundreds of Qur'an translation (Meal) in Turkey and this number still has been increasing day by day. Qur'an Translation "Meal" is very important and necessary as the most important tool for the non-Arabic speakers to understand the meaning. Many of these Qur'an translations have considerably facilitated understanding Qur'an. However a number of recent translations seem to reflect ideas of the interpreter rather than transferring original meaning of Qur'an. Therefore, this phenomenon may influence perception of the readers due to misunderstanding some Qur'anic messages. It is important to investigate this, because contamination of personal ideas in translation of Qur'an may put in danger understanding of Qur'an truly. The author of the article, because he cares about this danger, some of the examples of the situation had been highlighted for attention of the related people. In this paper, several Qur'an translations will be examined and new interpretations will be evaluated.

Key words: Religion, Perception, Qur'an, translation, interpretation

* Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Tefsir Anabilim Dalı, cahitkaraalp@hotmail.com, orcid.org/0000-0001-5898-6819,
Dr. Lecturer, Muş Alparslan University, Faculty of Islamic Research, Department of Tafseer, cahitkaraalp@hotmail.com, orcid.org/0000-0001-5898-6819. Muş-Türkey

GİRİŞ

Ana dili Arapça olmayan toplumlarda, bu dili bilenler hariç olmak kaydıyla, insanların mealler dışında Kur'an'la iletişim kurmalarını sağlayacak bir enstrümanın olmadığı söylenebilir. Kur'an'la mealler aracılığıyla tanışan insanların onu anlama ve yorumlama noktasında ciddi problemlerle karşılaştığı bilinmektedir. Kur'an'ın mealler üzerinden hakkıyla anlaşılabilmesi düşüncesi, bir başka ifadeyle meallerin yeterli görülmesi kanaati, dinin mealler üzerinden kâmilan anlaşılabilmesi fikrini doğurmaktadır. Bizce yanlış olan bu fikir ve kanaat gittikçe yaygınlaşmakta ve meallerin arttığı son dönemde çeviriler üzerinden yeni yorumlar aracılığıyla dine, dinsel yaşama dair farklı yorumlar ve din algıları oluşturulmak istenmektedir. Kadim bir problem olarak Peygamberi/sünneti işlevsiz bırakarak oluşturulmak istenen din algısının yanı sıra günümüzde bir de meallerle oluşturulmak istenen din algısından söz etmek mümkündür. Ne yazık ki artık Kur'an, bazı mahfillerde mealler, meal yazarının ufku, hayal gücü ve dünya görüşü çerçevesinde anlaşılacaktır. Burada bazı yanlış anlamalara neden olmamak amacıyla şu açıklamalarda bulunmak faydalı olacaktır: Kur'an'ın kâmilan anlaşılması ve yorumlanması farklı bir şey, hayata aktarılması farklı bir şeydir. Birincisi için ilim gerekli iken, ikincisi için ihlas ve samimiyet yeterlidir.

Kur'an'ın mealler üzerinden anlaşılıp yorumlanması çabalarının gittikçe mesafe aldığı görülmektedir. Son dönemlerde Edip Yüksel,¹ İhsan Eliaçık,² Hakkı Yılmaz³, Gazi Özdemir⁴, Erhan Aktaş⁵, Mustafa Cemil Kılıç⁶, Ahmet Hulusi⁷, İskender Evrenesoğlu,⁸ İsmail Dinçer,⁹ Mesut Yılmaz,¹⁰ Sonia Cihangir,¹¹ Mert Yüksel¹² ve daha birçok meal sahibinin geleneksel/klasik anlayışlarla bağdaşmayan, ama herhangi bir sahih zemine de dayanmayan indi/gereğesiz çeviri ve yorumlarla yeni bir din algısına kapı araladıkları sır değildir. Öyle ki bu meallerde

1 Edip Yüksel, *Mesaj Kur'an Çevirisi* (İstanbul: Ozan Yayınları, 2016).

2 İhsan Eliaçık, *Yaşayan Kur'an Türkçe Meal/Tefsir*, 3 Cilt (İstanbul: İnşa Yayınları, 2007).

3 Hakkı Yılmaz, *Nüzül Sırasına Göre Necm Necm Kur'an'ın Türkçe Meali* (İstanbul: İşaret Yayınları, 2012).

4 Gazi Özdemir, *Son Davet Kur'an* (İstanbul: Şira Yayınları, 2016).

5 Erhan Aktaş, *Kerim Kur'an Türkçe Çeviri* (Ankara: Yayınevi Yok, 2016).

6 Mustafa Cemil Kılıç, *Anlamak İçin Türkçe Kur'an (Meal)*, (İstanbul: Kamer Yayınları, 2013).

7 Ahmet Hulusi, *Allah İlminden Yansımalarla Kur'an-ı Kerim Çözümü*, (İstanbul: Yayınevi Yok, 2011).

8 İskender Ali Mihr, *Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meali* (İzmir: Yayınevi Yok, 2011).

9 İsmail Dinçer, *Tevhid-i Kur'an Meali* (İzmir: Yayınevi Yok, 2016).

10 Mesut Yılmaz, *Kur'an'a Sor*, (İstanbul: Destek Yayınları, 2017).

11 Sonia Cihangir, *Sonsuz Rahmet* (İstanbul: A7 Kitap Yayınları, 2017).

12 Mert Yüksel, *Kur'an'ı Kerim'in İnsanca Çevirisi*, (İstanbul: Ares Kitap, 2014).

temel ibadetler konusunda müdellel olmayan görüşlerle karşılaşmak bile mümkündür. Örneğin Salat kelimesinin, günümüzde sosyal destek kurumu, dernek, vakıf şeklinde yorumlanması gerektiği; namazda Kibleye yönelmenin gereksiz olduğu; ahkâm ayetlerini Arap örfünü içerdikleri iddiası ve gerekçesiyle yeniden yorumlamak gerektiği; Kur'an'a eklemeye bulunulduğu yönündeki görüşlerin meallerde bulunduğu görülmektedir. Makalede ele alınacak meallerin kolay erişime açık olması, kısmen bedava dağıtılması ve Sosyal Medya üzerinden yaygınlaştırılmaları ise konuyu daha önemli hale getirmektedir.

Allah'ın her topluma vahyi kendi diliyle gönderdiği gerçeği, Kur'an'ın tüm insanlığa hitap ettiği olgusu, onun anlaşılacak amacıyla başkalarına çevirisini zorunlu kılmaktadır. Ancak bu yolla Kur'an'ın evrensel özelliği hayat bulur, son ilahi kitap olarak tüm insanlığa ulaştırılması sağlanmış olur. Farklı dilleri konuşan toplulukları, Kur'an'la buluşturmanın en kestirme yolunun mealler olması bu konuları çalışmayı elzem hale getirmektedir.¹³ Böylece işaret edilecek hataların tashihi ile daha sahih meallerin ortaya çıkmasına zemin hazırlanmış olur.

Makalede son dönemde kaleme alınan meallerden aşağıda ismi bulunanlar incelenecektir: İhsan Eliaçık: Yaşayan Kur'an Türkçe Meal/Tefsir; Ahmet Hulusi: Allah İlminden Yansımalarla Kur'an-ı Kerim Çözümü, Edip Yüksel: Mesaj Kur'an Çevirisi, Erhan Aktaş: Kerim Kur'an Türkçe Çeviri, Gazi Özdemir: Son Davet Kur'an, Hakkı Yılmaz: Nüzül Sırasına Göre Necm Necm Kur'an'ın Türkçe Meali, İskender Ali Mihr: Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meali, İsmail Dinçer: Tevhid-i Kur'an Meali, Mesut Yılmaz: Kur'an'a Sor, Mert Yüksel: Kur'an'ı Kerim'in İnsanca Çevirisi, Mustafa Cemil Kılıç: Anlamak İçin Türkçe Kur'an (Meal), Mustafa Çevik: Nüzul Sırasına Göre Kur'an'ı-Kerim Meali, Sonia Cihangir: Sonsuz Rahmet, Yaşar Nuri Öztürk: Kur'an'ı Kerim Meali (Türkçe Çeviri), Mete Firid: Kur'an'ı-Kerim'in Gelişmiş Bilimsel Etimolojik Meali, Mustafa Sağ: Evrensel Çağrı.

1. Meallerde Ayetlerin Yeniden Yorumlanması

Her meâl çalışmasının, mütercimim Kur'an âyetlerini kendi bilgi ve düşünce dünyasına göre yorumladığı mini bir tefsirden ibaret olduğu¹⁴ söylenebilir. Başka bir ifadeyle, mealler yorumun detaylandırılmadığı, hatta en aza indirgendiği yeni bir tefsir türüdür; mamafih Kur'an'a eş-

13 Abdulcelil Bilgin, *Kur'an'daki Deyimler ve Zemahşeri'nin Keşşafı* (Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2014), 367; Mevlana Muhammed Ali, *İslam Dini*, trc. Ömer Aydın (İstanbul: İşaret Yayınları, 2007), 88.

14 Dücane Cündioğlu, *Kuran ve Dile Dair* (İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2005), 98.

değer olmadığı gibi teknik anlamda iddiası olan bir tefsir de değildir.¹⁵ Adı üzerinde, bir tür tevildir. Öte yandan meâlleri yorumdan uzak birer Kur'ân metinleri gibi okumak, bizleri tehlikeli biçimde "Türkçe ibadet"¹⁶ ve "Türkçe Kur'ân"¹⁷ algısına götürebilir, bir adım sonrasında "Kur'ân tercüme edilmeli mi edilmemeli mi?" tartışmalarının yaşanmasına sebebiyet veren kaygıları¹⁸ yeniden uyandırabilir.

Kaynak dili hedef dile doğru bir şekilde aktarmak, iki dili de çok iyi bilmeyi gerektirdiği¹⁹ gibi Kur'ân dilini, din dilini de iyi bilmeyi gerektirir.²⁰ Kur'ân'ı anlamak ve çevirmek için iyi bir Arapça bilgisine ihtiyaç duyulduğu kadar, iyi bir Kur'ân bilgisine de ihtiyaç duyulmaktadır.²¹ Çevirmen, Kur'ân'ı çeviri esnasında değil çeviri yapmadan önce tanımalıdır.²² Âyetler üzerinde uzun bir dönem ve çalışma süreci yaşamadan, ayetler hakkındaki tartışmaları kronolojik olarak detaylı bir incelemeye tabi tutmadan meâl yazmaya kalkışmanın önemli hata ve eksikliklere neden olacağı²³ bilinmektedir. Oysa makalede ele alınan meâllerin yazarlarının önemli eksiklerinden birinin, Kur'ân dilini yeterince tanınamaları olduğu görülmektedir.

Kur'ân'ı başka bir dile aktaracak kişinin Kur'ân'ın temel konu ve mesajlarını iyi şekilde ve incelikleriyle bilmesi, anlaması gerekir. Değilse Kur'ân'ın maksat ve hedeflerini doğru şekilde anlamaktan mahrum kalacak²⁴ ve doğru bir çeviri yapamayacaktır. Kanaatimizce meâl,

15 Mustafa Öztürk, *Söyleşiler Polemikler*, (Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2014), 22.

16 "Türkçe İbadet" Projesi, arka planı ve anadilde ibadet tartışmaları hakkında geniş bilgi için bk. Dücan Cündioğlu, *Türkçe Kur'ân ve Cumhuriyet İdeolojisi*, 2. Baskı, (İstanbul: Kitabevi Yayınları, 1998); Zürkâni, Muhammed Abdulazim, *Kur'ân Ümleri Menahilu'l-İrfan Tercümesi*, trc. Ramazan Şahan - Halil Aldemir, 2 Cilt (İstanbul: Beka Yayınları, 2015), 2: 157-242; Halil Altuntaş, *Kur'ân'ın Tercümesi ve Türkçe Namaz Meselesi*, (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2006); Sait M. Şimşek, *Fatiha Süresi ve Türkçe Namaz*, (İstanbul: Beyan Yayınları, 1998); Yaşar Nuri Öztürk, *Anadilde İbadet Meselesi*, (İstanbul: Yeni Boyut Yayınları, 2002).

17 "Türkçe Kur'ân" adı ile kaleme alınan mealler için bk. Cemil Said, *Türkçe Kur'ân-ı Kerim*, (b. y., ts); Osman Nebioğlu, *Türkçe Kur'ân-ı Kerim*, (b. y., Çağ Basım, 1988); Mustafa Cemil Akıncı, *Anlamak için Türkçe Kur'an*, (İstanbul: Kamer Yayınları, 2013); Abdullah Manaz, *Türkçe Kur'ân*, (İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayınları, 2008).

18 Bk. Mustafâ Sabrî, *Meseletü Tercemetü'l-Kur'ân*, (Kâhire: Mektebetü's-Sekâfeti'd-Diniyye, 2015), 7-127; Hidâyet Aydar, *Kur'ân'ı-Kerim'in Tercümesi Meselesi*, 2. Baskı, (İstanbul, Yeni Zamanlar Yay., 2014), 177-236.

19 Salih Akdemir, *Cumhuriyet Dönemi Kur'ân Tercümeleri* (Ankara: Akid Yayınları, 1989), 130-132.

20 Faruk Gürbüz, *Tercüme Problemleri ve Meâller* (İstanbul: İnsan Yayınları, 2004), 124.

21 M. Sait Şimşek, *Günümüz Tefsir Problemleri* (İstanbul: Kitap Dünyası, 2016), 312-325; Mustafa Hocaoglu, *Meal Yanlıları-I, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1 (2012): 129.

22 Cündioğlu, *Kuran ve Dile Dair*, 81.

23 Türkçe meallerin genel bir değerlendirmesi için bk. Mustafa Öztürk, *Cumhuriyet Türkiye-sinde Meal ve Tefsir Serencamı* (Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015), 13- 75.

24 Fazlur Rahman, *İslami Yenilenme Makaleler II*. Trc. Adil Çiftçi, 4. Baskı (Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015), 49.

tefsirden daha zor bir iştir ve mütercim tefsir yazabilecek bir düzeye geldiği zaman meâl yazmaya teşebbüs etmelidir.

Şatıbî'nin (ö. 790/1388) ifade ettiği gibi: Kur'ân hakkında değerlendirmeye ve tefsir yapacak, söz söyleyecek kimsenin söylediği sözü Allah'a kast ettirdiğini unutmamalıdır. Kişi Allah adına konuştuğunun farkına varmalı ve delilsiz konuşmaktan sakınmalıdır. Bir ihtimal dahi varsa muhtemel lafzını kullanmalı, kesin konuşmamalıdır.²⁵ Bu hassasiyet ile hareket eden bir tefsircinin amacı Allah'ın murad ettiği manayı aramak olmalıdır. Makale okunduğunda anlaşılacağı üzere, ele alınan birçok mealde, Şatıbî'nin oluşturmaya çalıştığı perspektif, karşılık bulamamıştır.

Aşağıda farklı meallerde görülen ve yeni bir Kur'an yorumu ve algısına neden olabilecek bazı örneklerle yer verilecektir. Meallerdeki benzer hataların aşağıda yer alanlarla sınırlı olmadığını hatırlatmak da faydalı olacaktır.

1.1. Ahkâm Ayetlerinin Yorumlanması

Son dönemlerde kaleme alınan meallerde bazı ahkâm ayetlerinin keyfi yoruma tabi tutulduğu ve kelimelerin sadece sözlük anlamına bakılarak anlam verildiği görülmektedir. Hâlbuki nasların, tarihi bağlamında, ilk muhatapların vahyi nasıl anladıkları önemlidir.²⁶ Bu nedenle ayetleri anlamaya ve anlamlandırmaya çalışırken, vahyin indiği dönemin dilinin ve kültürünün bilinmesi önem arz eder.

1.1.1. Kadının Dövülmesi ile İlgili Ayetin Yorumlanması

Çalışmada yer verilen meallerde, Nisa 4/34. ayetinde geçen *وَاضْرِبُوهُنَّ* / onları dövün fiilinin, klasik tefsirlerin aksine²⁷ nihayet onları çıkarın;²⁸ bir süreliğine ayrılın;²⁹ ayrılığı deneyin, sonra yine de olmazsa evliliğinizi bitirin / son darbeyi vurun;³⁰ göç ettirin baskı yapın;³¹ ha-

25 Şatıbî, Ebû İshâk, İbrahim bin Mûsa bin Muhammed el-Garnâfi, *el-Muvâfakât/İslâmi İlimler Metodolojisi*, trc. Mehmet Erdoğan (İstanbul: İz Yayınları, 2015), 410.

26 Muhsin Demirci, *Konulu Tefsîre Giriş* (İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2013), 163.

27 Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed bin Cerîr. *Câmiu'l-beyân an te'vîli âyi'l-Kur'ân*, 15 Cilt (Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2013), 3: 84 vd.; Kurtubî, Ebû Abdullah Muhammed bin Ahmed el-Ensârî, *el-Câmi' li ahkâmi'l-Kur'ân*, thk. Muhammed İbrahim el-Hafnevî - Mahmûd Hâmid Osmân, 12 Cilt (Kahire: Dâru'l-hadis, 2002), 3: 152; Maverdî, Ebû'l-Hasen Ali bin Muhammed, *en-Nuket ve'l-üyyûn/Tefsîru'l-Maverdî*, thk. Seyyid Abdulmaksud bin Abdurrahîm, 6 Cilt (Beyrut: Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, ts.), 1: 483.

28 Edip Yüksel, *Mesaj*, 85.

29 Aktaş, *Kerim Kur'an Türkçe Çeviri*, 96.

30 Özdemir, *Son Davet*, 531.

31 Hakkı Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meâli*, 486.

kikâtleri vurgulayın³²; onları çıkarın;³³ evden çıkarın;³⁴ düzelmelerine sebep olacak ıslah edici bir yol bulun;³⁵ kendilerini uzaklaştırın;³⁶ onları evden çıkarın / buldukları yerden başka yere gönderin;³⁷ onları gönderin;³⁸ kûsûp muhatap olmayın öteleyin³⁹ gibi şekillerde yorumlandığı görülmektedir. Ayetlerle ilgili olarak yerleşik ve kabul edilmiş yorumlarla örtüşmeyen yorumlar yapılabilir. Bu mümkündür. Ancak yapılacak yeni yorumların, çeşitli delil ve gerekçelerle desteklenmesi önem arz eder. Eğer yapılanları yanlış kabul ediyor ve doğrusunu yaptığımızı iddia ediyorsak, yaptığımız yorumun kabul görmesine vesile olacak makul gerekçe ve kanıtlara başvurmak gerekecektir. Aksi takdirde yaptığımız yeni yorumların karşılık bularak var olduğu ileri sürülen hata ve eksiklikleri gidermesi mümkün olmayacaktır.

1.1.2. Hırsızın Cezası ile İlgili Ayetin Yorumlanması

Maide 5/38. ayetin meal ve tefsirinde klasik tefsirlerin aksine⁴⁰ Edip Yüksel, ellerini/güçlerini kesin;⁴¹ Gazi Özdemir, toplumla ilişkisini kesin;⁴² Hakkı Yılmaz, gücünü/güçlerini kesin;⁴³ İsmail Dinçer, o hallerini yok etsinler;⁴⁴ Sonia Cihangir, ellerini keserek çizin⁴⁵ yorumunu yapmaktadırlar. İlk ve son dönem tefsirleri arasında el kesme cezasına ilişkin herhangi bir ihtilaf vaki olmamıştır.⁴⁶ Aksine bu konuda ümmetin icmâi söz konusudur.⁴⁷ El kesme cezasının cahiliye döneminde de uygulandığı ve Kur'an'ın bu uygulamayı devam ettirdiği, Hz. Peygamber döneminde Hiyar bin Adi ve Murre binti Süfyan'ın ellerinin kesildiği ifade edilmektedir.⁴⁸ Dolayısıyla Son dönem meallerdeki yorumların mesnetsiz olduğu söylenebilir.

32 Dinçer, *Tevhid-i Kur'an Meali*, 92.

33 Mesut Yılmaz, *Kur'an'a Sor*, 4; Mert Yüksel, *Kur'an'ı Kerim'in İnsanca Çevirisi*, 43.

34 Kılıç, *Anlamak İçin Türkçe Kur'an*, 83.

35 Mustafa Çevik, *Nüzul Sırasına Göre Kur'an'ı-Kerim Meali* (İstanbul: Yüzleşme Yayınları, 2017), 538.

36 Cihangir, *Sonsuz Rahmet*, 103.

37 Yaşar Nuri Öztürk, *Kur'an'ı Kerim Meali (Türkçe Çeviri)* (İstanbul: Yeni Boyut Yayınları, 2016), 86.

38 Ali Rıza Safa, *Kur'an-ı Kerim Gerçek*, (İstanbul: İleri Yayınları, 2014), 185.

39 Mete Firidin, *Kur'an'ı-Kerim'in Gelişmiş Bilimsel Etimolojik Meali*, (İstanbul: Cinius Yayınları, 2018), 37.

40 Taberî, *Câmiu'l-Beyân*, 4: 297 vd.

41 Edip Yüksel, *Mesaj*, 106.

42 Özdemir, *Son Davet*, Mustafa Sağ, Evrensel Çağrı, 6. Baskı, (İstanbul: Koçak Yayınevi, 2015), 755.

43 Hakkı Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meali*, 578.

44 Dinçer, *Tevhid-i Kur'an Meali*, 117.

45 Cihangir, *Sonsuz Rahmet*, 104.

46 Kurtubî, *el-Câmi' li ahkâmi'l-Kur'an*, 3: 519-530; Tâhir bin Âşûr, Muhammed, *Tefsiru't-tahrîr ve't-tenvîr*, 12 Cilt (Tûnus: Dâru Suhnûn li'n-neşr ve't-tevzi', ts), 3: 192.

47 Tâhir bin Âşûr, *Tefsiru't-tahrîr ve't-tenvîr*, 3:192.

48 Maverdî, *en-Nuket ve'l-üyün*, 2: 35-36.

1.1.3. Başörtüsü Ayetinin Yorumlanması

Nur, 24/31. ayetin meal ve tefsirinde klasik tefsirlerin aksine⁴⁹ Edip Yüksel, örtülerini göğüslerinin üzerine kapasınlar;⁵⁰ Erhan Aktaş, örtüleri ile göğüslerini örtünler (amaç; göğüs yırtmacının örtülmesi);⁵¹ Gazi Özdemir, göğüslerini geleneksel olan örtülerinin bir ucu ile kapasınlar;⁵² Hakkı Yılmaz, örtülerini de göğüs yırtmaçlarının üzerine sarkıtsınlar;⁵³ İsmail Dinçer, içlerinde taşıdıkları değerleri örtünler ve açığa vurmasınlar;⁵⁴ Mesut Yılmaz, örtülerini göğüslerinin üzerine kapasınlar;⁵⁵ Mert Yüksel, örtülerini göğüslerinin üzerine kapasınlar;⁵⁶ Mustafa Cemil Kılıç, örtüleri ile yakalarının üzerine kapasınlar;⁵⁷ Sonia Cihangir, örtülerini yakalarının üzerine koysunlar,⁵⁸ Yaşar Nuri Öztürk, örtülerini/ başörtülerini göğüs yırtmaçlarının üzerine vursunlar⁵⁹ yorumunu yapmakta ve başörtüsünü reddetmektedirler. Hâlbuki Arap Dili sözlüklerinde humur kelimesine başörtüsü anlamı verilmekte⁶⁰ ve bu konuda müfessirler arasında ihtilaf bulunmamaktadır.

1.1.4. İçki Ayetlerinin Yorumlanması

Özdemir, Klasik tefsir ve hadislerin aksine⁶¹ Bakara 2/219, Nisa 4/43, Maide 5/90. Ayetler bağlamında "içki azında fayda var dolayısı ile akli bulandıracak kadar içilmesi yasaktır. Tamamen yasaklanması doğru değildir. Ayette, sarhoş olacak şekilde içmek, içkinin devamlı kullanılması, alkolik olmak ve sarhoşluk yapıcı miktarı red edilmiştir" açıklamasını yapmakta⁶² çoğu sarhoşluk veren şeyin azı da haramdır hadisini⁶³ dikkate almamaktadır.

Ali Rıza Safa, Nisa 4/43. ayetin sınırı aşmadan içki içmenin yasak olmadığını çok açık biçimde belirttiğini ifade etmektedir.⁶⁴ Bu tür yorumların gelenekte herhangi bir karşılığı bulunmadığı gibi yukarıda

49 Taberî, *Câmiu'l-Beyân*, 10: 150 vd.

50 Edip Yüksel, *Mesaj*, 281.

51 Aktaş, *Kerim Kur'an Türkçe Çeviri*, 424.

52 Özdemir, *Son Davet*, 590.

53 Hakkı Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meali*, 531.

54 Dinçer, *Tevhid-i Kur'an Meali*, 337.

55 Mesut Yılmaz, *Kur'an'a Sor*, 24.

56 Mert Yüksel, *Kur'an'ı Kerim'in İnsanca Çevirisi*, 176.

57 Kılıç, *Anlamak İçin Türkçe Kur'an*, 292.

58 Cihangir, *Sonsuz Rahmet*, 427.

59 Nuri Öztürk, *Kur'an'ı Kerim Meali*, 322.

60 Ragıb el-İsfahânî Ebu'l-Kâsım Huseyn bin Muhammed, *el-Müfredât fi garibi'l-Kur'an*, thk. Muhammed Halil Ayteni, 3. Baskı (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2001), 165.

61 Taberî, *Câmiu'l-Beyân*, 5: 332 vd.

62 Özdemir, *Son Davet*, 459, 533, 653.

63 Buhari, "Edeb", 80; Müslim, "Eşribe", 73-75.

64 Ali Rıza Safa, *Kur'an-ı Kerim Gerçek*, (İstanbul: İleri Yayınları, 2014), 186.

zikrettiğimiz hadislerle de uyuşmadığı görülmektedir. Hadislerin ilgili ayetlere yeterince açıklık getirdiği görülmektedir.

1.1.5. Faiz Ayetlerinin Yorumlanması

Özdemir, Rum 30/39. ayet bağlamında devlet eliyle belirlenen banka faizinin Kur'an'da belirtilen riba kapsamına girmediğini,⁶⁵ devlet eli ile belirlenen faizin meşru olduğunu ifade eder.⁶⁶

Erhan Aktaş; Ali İmran 3/130, Bakara 2/275, Rum 30/39. ayetler bağlamında banka faizinin riba olmadığını, haksız fazlalık kapsamına girmediğini, bir hizmet karşılığında alındığını söyler.⁶⁷ Kur'an'ı Kerim'de olduğu gibi⁶⁸ Hz. Peygamberin birçok hadisinde de faiz yasaklanmıştır.⁶⁹ Faizin devlet veya fert eli ile yapılması, az veya çok olması haramlığından bir şey eksiltmemektedir. Bu tür yorumlarla faizin meşrulaştırılmaya çalışılması Kur'an'ın mesajlarıyla uyuşmamaktadır.

1.1.6. Değişik Konularla İlgili Farklı Ayetlerin Yorumlanması

Edip Yüksel, Bakara 2/228. ayet bağlamında boşanma konusunda kadınların erkeklerle aynı haklara sahip olduklarını iddia eder.⁷⁰

Erhan Aktaş, Nisa 4/11. ayet bağlamında mirasta erkeğin iki kadının bir almasının toplumsal işlevsellik üzerinden ortaya çıktığını, belirleyici rolün erkek ve kadın olmak değil onların toplumsal rolleri olduğunu, günün koşullarında miras paylaşımının yarı yarıya yapılabileceğini ifade eder.⁷¹

Edip Yüksel, Nisa 4/3. ayet bağlamında çok evliliğin ekonomik ve psikolojik destek için sadece dullarla yapılacağını ifade eder,⁷² Nisa 4/15. ayet bağlamında fuhuş yapan birinin karantinaya alınması için dört tanık tarafından dört defa fuhuş yaptığının kanıtlanmasını şart koşar.⁷³ Erhan Aktaş, Nisa 4/24. ayet bağlamında mut'a'nın caiz olduğunu ifade eder.⁷⁴

Mustafa Cemil Kılıç, Nahl 16/101. ayet bağlamında 14 yüzyıllık dönemde hiçbir ayetin hükmünü yitirmediğinin savunulamayacağını,

65 Özdemir, *Son Davet*, 30.

66 Özdemir, *Son Davet*, 409.

67 Aktaş, *Kerim Kur'an Türkçe Çeviri*, 54, 76, 491.

68 Bakara, 2/275-276; Nisa, 4/161 vs.

69 Buhari, "Büyük", 54, 74; Müslim, "Müsakat", 79.

70 Edip Yüksel, *Mesaj*, 49.

71 Aktaş, *Kerim Kur'an Türkçe Çeviri*, 90.

72 Edip Yüksel, *Mesaj*, 79.

73 Edip Yüksel, *Mesaj*, 82.

74 Aktaş, *Kerim Kur'an Türkçe Çeviri*, 94.

Bakara 2/106. ayet bağlamında ise tarihsel ayetlerin bulunduğunu söyler.⁷⁵

Kur'an'ın tarihselliği bağlamında gündeme getirilen bu tür yorumlarda ayetlerin indi yorumlara tabi tutulduğu görülmektedir. Tarihsellik mevzuu yeni, uzun ve tartışmalı bir mevzudur. Kur'an'ın tarihin belli bir döneminde inmiş olması, hükümlerinin tarihsel olmasını gerektirmez. Zira hükümler illete göre değişir, ileti değişmemiş veya zikredilmemiş hükmün akli çıkarsamalarla değiştirilmesi doğru olmaz.⁷⁶

1.2. İbadet Ayetlerinin Yorumlanması

Eliaçık, “Doğu da, batı da Allah'ındır. Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü oradadır. Allah her yeri kuşatmıştır. Allah her şeyi biliyor; bundan hiç şüpheniz olmasın.” (Bakara 2/115) Ayetinin tefsirinde; Gerekirse yeryüzünün her tarafında, hatta her yöne durularak namaz kılınabilir⁷⁷ yorumunda bulunmakta ve Kibleye dönmenin farz olmadığını anlatmaktadır.

Ali Rıza Safa, En'am 6/52; Nur 24/58 ve Kehf 18/28'e dayanarak namazın günde iki vakit olduğunu⁷⁸ ve namazı herkesin kendi dilinde kılması gerektiğini söyler.⁷⁹

Özdemir; Maun 107/4; Araf 7/170 ve Fâtır 35/18. ayetler bağlamında “salat” kavramı için; salat sosyal dayanışma ve yardımlaşma toplantısına katılmak, “ekamu's- salate” ifadesini sosyal dayanışma ve yardımlaşma ile ilgili kurumları dernek, vakıf, yurt, huzur evi, bakım evi vs. oluşturun ve devam ettirin anlamına geldiğini ifade eder.⁸⁰

Edip Yüksel, “salat” kavramı için toplumsal politik, psikolojik, sosyal ve ekonomik dayanışma anlamını verir.⁸¹

Erhan Aktaş, Lokman 31/17. ayette geçen “salatı ikame et” lafzının “yardımlaşmayı, dayanışmayı sürdürmek, destek olmak” anlamına geldiğini, namaz kılma anlamının da verilebileceğini;⁸² Hac 22/35 ve Tevbe 9/71. ayetler bağlamında “salatı ikame ederler” ayetine, yar-

75 Kılıç, *Anlamak İçin Türkçe Kur'an*, 19.

76 Tarihsellik tartışması için bk. Sevket Kotan, *Kur'an ve Tarihselcilik* (İstanbul: Beyan Yayınları, 2001); İshak Özgel, “Tarihselcilik Düşüncesi Bağlamında Kur'an'ın Tarihsel Yorumu”, *Dini Hükümlerin Kaynağı ve Dini Metinlerin Anlaşılması Konusundaki Çağdaş Yaklaşımlar Çalıştayı*(18-19 Aralık 2009), Editör. Cengiz Kallek (İstanbul: İSAM Yayınları, 2010).

77 Eliaçık, *Yaşayan Kur'an* 1: 73.

78 Safa, *Kur'an-ı Kerim Gerçek*, 105, 754.

79 Safa, *Kur'an-ı Kerim Gerçek*, 103.

80 Özdemir, *Son Davet*, 28, 94, 121, 122.

81 Edip Yüksel, *Mesaj*, 10.

82 Aktaş, *Kerim Kur'an Türkçe Çeviri*, 496.

dımlaşmayı dayanışmayı destek olmayı canlı ve diri tutarlar anlamını vermektedir.⁸³

Hakkı Yılmaz, “ikametü’s-salat”, zihni ve mali yönlerden yapılan yardım ve destekle sorunların üstlenilerek giderilmesi işlerinin gerçekleştirilmesi, bunun sürdürülmesi ayakta tutulması zihni yönden okul halk evleri, halk eğitim merkezleri açılması ve bunların desteklenmesi, mali yönden ise emekli sandığı, bağkur, ssk, gibi sosyal güvenlik sistemlerinin teşkil edilmesi yoksul ve yetimlerin desteklenmesi, bekâr ve dulların evlendirilmesi, sorunların sırtlanılması, dertlerin deva bulunması için kurumların oluşturulması ve bunların yaşatılması ayakta tutulması anlamına geldiğini söyler.⁸⁴

Kur’an, Salât/namaz ibadetinin geçmiş ümmetlerde de bulunduğunu, Hz. Âdem ile başlayan namazın ikamesinin Hz. İbrahim, Hz. İsmail, Hz. İshak, Hz. Yakub, Hz. Şuayb, Hz. Musa, Hz. Harun, Hz. Zekeriyya, Hz. İsa, Hz. Lokman ve Hz. Muhammed’e kadar devam ettiğini belirtmektedir. Ne Kur’an’da ne de hadislerde zikri geçen peygamberlerin salâtı sosyal destek kurumu, dernek, vakıf olarak gördükleri zikredilmemektedir.

Cahiliye Arapları salât kelimesini İslam öncesinde duâ anlamında kullanıyorlardı. Daha sonraları (vahiy sürecinde) salât kelimesi namaz anlamını aldı. Bu kavram, cahiliye dönemindeki kullanımına ek olarak vahiy sürecinde ıstilahi anlamını kazanarak terimleşerek şer’i olarak namaz ibadetini ifade etmiştir.⁸⁵

Kur’an’da, Salât kelimesinin namaz ibadeti anlamında geçtiği yerlerde namazdan önce yapılması gerekenlerden bahsedildiği gibi namaz esnasında yapılması gerekenlerden de bahsedilmektedir. Namazın ayakta kılınması,⁸⁶ Kur’ân okunması⁸⁷ gibi...

Kur’an’da, salât’ın/namazın belli vakitlerde olmak üzere mü’minlere farz kılındığı ifade edilmiş⁸⁸ ve vakitleri sıralanmıştır. Kur’ân, sabah akşam ve geceye yakın bir vakitte⁸⁹ güneşin batıya kaymasından gelenin karanlığına kadar ki zaman diliminde ve fecir vaktinde namaz

83 Aktaş, *Kerim Kur’ân Türkçe Çeviri*, 226, 422.

84 Hakkı Yılmaz, *Kur’ân’ın Türkçe Meâlî*, 636.

85 Salat Kavramı hakkında ayrıntılı bir çalışma için bk. Cahit Karaalp, *Türkçe Meallerde Kavram Çevirileri Sorunu Salat Kavramı Örneği* (Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2017), 174-204

86 *Nisâ*, 4/142, *Mâide*, 5/6.

87 *İsrâ*, 17/110.

88 *Nisâ*, 4/103.

89 *Hüd*, 11/87.

kılınması gerektiğini belirtir.⁹⁰ Kur'ân isim olarak özellikle iki vakti, sabah ve yatsı namaz vakitlerini zikreder. Kur'ân'da namaz vakitlerinin yanı sıra gece namazı,⁹¹ farz namazlar,⁹² Cuma namazı,⁹³ Korcu namazı gibi belli başlı bazı namazlardan bahsedilir.⁹⁴ Görüldüğü üzere, Meal yazarlarının yorumları bizzat Kur'an tarafından reddedilmektedir.

1.3. Mucizelerin ve Olağanüstü Durumların Yorumlanması

1.3.1. Hz. İbrahim'in Mucizelerinin Yorumlanması

Eliaçık, "Ey ateş! İbrahim'e karşı serin ve esenlik ol dedik." (Enbiya 21/69) Ayetinin tefsirinde; aslında Hz. İbrahim'in ateşe atılmadığını, onu sadece ateşe atmaya teşebbüs ettiklerini ve belki de yağın bir yağmur ile ateşin söndüğünü ve İbrahim'in böylelikle yanmaktan kurtulduğunu iddia eder.⁹⁵ Hâlbuki ilahi emir İbrahim'e selamet olması için ateşe yapılmıştı, yağmura değil.

Özdemir, Enbiya 21/68. ayet bağlamında Hz. İbrahim'in ateşe atılmasını, ateşin ıstırap ve işkence sembolü olduğunu dolayısı ile Allah'ın onu zindan ve işkenceden kurtardığını ifade ettiğini, ateşin zindan ve işkence ıstırapı olduğunu ileri sürer.⁹⁶

Özdemir, Saffat 37/102. ayet bağlamında Hz. İbrahim'in gördüğü rüyayı yanlış yorumladığını, "beraberliğin mutluluğundan vazgeçmek anlamına geldiğini, Allah için sevdiklerinden vazgeçme İsmail'den uzak kalmayı ifade ettiği halde rüyayı kesmek olarak yanlış yorumladığını söyler.⁹⁷ Bu tür yorumların indi olduğu açıktır. Zira ayette Hz. İsmail'in lisanı üzere belirtildiği gibi, Hz. İbrahim herhangi bir yorumda bulunmamış, aksine bu konuda emir almıştı. Kaldı ki Hz. İbrahim'in rüyayı yanlış yorumladığı konusu ulema tarafından dile getirilmemiş ve tartışılmamıştır.

1.3.2. Hz. Musa'nın Mucizelerinin Yorumlanması

Özdemir, Araf 7/107, Taha 20/23. ayetler bağlamında "Hz. Musa'nın asası gerçek ilahi bilgiyi sembolize eder, asanın ortaya atılması tebliğin yapılması, yılan ise yaşamsal kudreti, değişimi sembolize

90 *İsrâ*, 17/78.

91 *Müzzemmil*, 73/20.

92 *Nisâ*, 4/103.

93 *Cumua*, 62/9-10.

94 *Nisâ*, 4/103.

95 Eliaçık, *Yaşayan Kur'an*, 2: 190.

96 Özdemir, *Son Davet*, 372.

97 Özdemir, *Son Davet*, 266.

eder. İns/öğrenci dünyaya gelmeden önce ruha yüklenen bilginin açıklanmasıdır, elin beyaz olması artık bilinçaltındaki bilgileri hatırlayabileceğinin ifadesidir. Hz. Musa; Firavun'un âlimlerini ilahi bilgilerle yenmiş ve cahilliklerini ortaya çıkarmıştır." yorumlarında bulunmaktadır.⁹⁸

Hakkı Yılmaz, Hz. Musa'nın esasının, birikimi, deneysel bilgi birikimini ifade ettiğini çünkü klasik kaynaklara göre asanın tam karşılığının "birikim, sıkı tutulan şey" anlamına geldiğini,⁹⁹ yedi beyza'nın Hz. Harun'un ifade ve hitabet yeteneğinin mükemmelliğini anlattığını,¹⁰⁰ "ayakkabılarını çıkar" ifadesinin yakınlarını ve mallarını burada bırak anlamına geldiğini,¹⁰¹ hayye'nin, ruh-kitap olduğunu,¹⁰² asa'nın vuraçağı taş'ın İsrailoğullarının taş kalbi olduğunu¹⁰³ iddia eder.

Eliaçık, "Sağ elindeki at, onların yaptıklarını yakalayıp yutsun. Çünkü onların yaptıkları yalnızca sihirbaz hilesidir. Sihirbaz ise her nerede olsa felâh bulmaz." (Tâ-Hâ 20/69) ayetinin tefsirinde; Hz. Musa'nın buradan başka hiçbir yerde sihire başvurduğu görülmemiştir¹⁰⁴ yorumunda bulunarak asa mucizesi diye bildiğimiz şeyin aslında Hz. Musa'nın yaptığı bir sihir olduğunu söylemektedir. Hâlbuki Musa'nın sihirbazlığını gören sihirbazların iman etmemeleri gerekirdi. Sonuçta Musa'nın da yaptığı bir sihirdi. Eliaçık'ın mucizeleri kabul etmemek adına peygamberleri töhmet altında bıraktığı görülmektedir.

Özdemir, Hz. Musa'nın elinin beyaz olmasının verdiği bilgilerin doğruluğunun sembolü olduğunu, sihirbazların din adamları olduklarını, sihirlerinin ise sözde dine dayalı açıklamaları, gösterişli dini ritüellerini anlattığını ifade eder.¹⁰⁵

Eliaçık, "Yine hatırlayın, Musa halkı için su aramıştı. O zaman biz ona , Elindeki asa ile kayayı göster demiştik." (Bakara, 2/60) ayetinin tefsirinde; Musa, içecek su arayışına girmişti. Bir kaya yarığından fişkırان sular buldu. Derken kabilelere onu gösterdi¹⁰⁶ yorumunda bulunarak "darabe" kelimesinin temel anlamı olan "vurma" anlamını almayıp, herhangi bir karineye dayanmadan yan anlam olan "göster" anlamını ayete uyguluyor. Hâlbuki ayet mealinde ve tefsirinde yazdığı

98 Özdemir, *Son Davet*, 135, 137.

99 Hakkı Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meâli*, 631.

100 Hakkı Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meâli*, 633.

101 Hakkı Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meâli*, 639.

102 Hakkı Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meâli*, 640.

103 Hakkı Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meâli*, 634.

104 Eliaçık, *Yaşayan Kur'an*, 2: 169-170.

105 Özdemir, *Son Davet*, 86, 87, 134.

106 Eliaçık, *Yaşayan Kur'an*, 1: 52.

gibi; “asan ile suyu göster” denilmesi mantıklı gelmiyor. Allah Musa'nın neyi nasıl göstereceğine neden karışsın ki? Mademki “asanın vurulması ile taştan su fişkırmadı” o halde Allah neden bu olayı olağanüstü bir şekilde anlatmaktadır?

Özdemir, A'raf 7/138 Ayet bağlamında denizin yarılması mucizesinin Hz. Musa'nın med-cezir olayını, evren bilgisini ve denizde normalde suyun altında olan kaya yolunun ne zaman belirginleşeceğini bilmesi sonucu gerçekleştiğini ifade eder.¹⁰⁷

Hakkı Yılmaz, denizin yarılması mucizesini farklı anlatmaktadır. Ona göre Allah, Hz. Musa'ya Nil üzerinde baraj yapmayı emretmiş, Hz. Musa barajı yaptıktan sonra baraj yıkılmış, böylece Firavun ve askerleri de helak olmuştur.¹⁰⁸ Mucizeleri rasyonalize etmeye, sıradan ve olağan gibi göstermeye yönelik bu tür yorumların dayanaktan yoksun olduğu açıktır. Ne ayet metinleri ne de gelenekten tevarüs eden bilgiler bu yorumları desteklemektedir.

1.3.3. Hz. Salih'in Mucizesinin Yorumlanması

Hakkı Yılmaz, Allah'ın devesinin, sosyal destek ve yardım kurumları; devenin sulanmasının bu kurumları yaşatmak; devenin kesilmesinin ise kurumların yaşaması için gerekli olan zekât, vergi, aidat vs. gelir kaynaklarının yok edilmesi anlamına geldiğini ileri sürer.¹⁰⁹

Erhan Aktaş, Kamer 54/27. ayet bağlamında dişi devenin günümüzün modern deyimini ile “kamuya ait bir mal”, toplumun ortak malı, diğer bir ifade ile ihtiyaç sahiplerinin yararına sunulan bir imkân olduğunu ve dokunulmazlığının bulunduğunu ifade eder.¹¹⁰ Hâlbuki Allah ilgili ayetlerde hakiki manada dişi deveden bahsetmekte ve müşriklere bu deveyi kesmemeleri emrini vermektedir.

1.3.4. Hz. Davud ve Süleyman'ın Mucizelerinin Yorumlanması

Özdemir, Neml, 27/17. ayet bağlamında “Karıncanın Sebe'lilerin; kuş'un Hitit'lerin; yelkenli geminin Fenike'lilerin; cin ve perinin Babil'lilerin bayraklarının sembolü olduğunu belirterek Hz. Süleyman'ın onları hâkimiyet altına aldığını; Neml 27/24. ayet bağlamında Hüd-hüd'ün Hitit subayı; Neml 27/39. ayet bağlamında İfrit'in Babilli bir yetkili olduğunu ifade eder.¹¹¹ Kur'an ve sünnette bu gibi açıklamala-

107 Özdemir, *Son Davet*, 89.

108 Hakkı Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meâli*, 642.

109 Hakkı Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meâli*, 625.

110 Aktaş, *Kerim Kur'an Türkçe Çeviri*, 664.

111 Özdemir, *Son Davet*, 164, 165, 166.

rın herhangi bir mesnedi bulunmamaktadır. Zira ilgili ayetlerde ğayb dili kullanılmakta ve bizlere ayrıntılı bilgi verilmemektedir.

1.3.5. Hz. Yunus'un Mucizelerinin Yorumlanması

Eliaçık, "Böylece, Yûnus kendini kınayıp dururken balık onu yuttu." (Saffat, 37/142) ayetinin tefsirinde; balığın Asur devletini simgelediğini söyledikten sonra: "Asur devleti onu zindana kapattı. Çünkü gemidekiler, polis çağırıp devletin adamlarına onu teslim ettiler"¹¹² yorumunu yaparak balığı zindan olarak algılamıştır. Hakkı Yılmaz, hût/balığın, doyumsuzluğun getirdiği bunalım anlamına geldiğini söyler.¹¹³ Gazi Özdemir de bunlara benzer açıklamalar yapmaktadır.¹¹⁴ Bu yorumların keyfi ve delile muhtaç olduğu açıktır. Her şeyden önce, Peygamberleri doyumsuz olmakla itham eden bu tür yorum sahiplerinin Peygamberlik anlayışları tartışmaya açıktır. Kaldı ki yapılan yorumların Arap dili ve tefsir kültürü ile de ilgisi bulunmamaktadır. Doğruluğu kesinleşmemiş tarihi verilerin ayet yorumlarına serpiştirilmesi ile ortaya çıkmış yorumların ilmi olmasını beklemek doğru olmaz.

1.3.6. Hz. İsa'nın Mucizelerinin Yorumlanması

Eliaçık, "Nihayet İsa İsrailoğullarına peygamber olarak seslendi: Ben size Rabbinizden ayet ile geldim. Size çamurdan kuş biçiminde bir yaratık yapıp içine üfleyeceğim; Allah'ın izniyle hemen bir kuş olacak. Allah'ın izniyle anadan doğma körü ve alacalıyı iyileştirip ölüleri dirilteceğim." (Âl-i İmrân 3/49) Ayetinin tefsirinde, Allah'ın izniyle gözlerinizi açacağım, kulaklarınızın pasını sileceğim, üzerinizdeki ölü toprağını kaldıracam¹¹⁵ yorumunu yapmaktadır.

Özdemir, Enam, 6/111. ayet bağlamında Hz. İsa'nın ölüleri diriltmediğini cehaleti ortadan kaldırdığını;¹¹⁶ Ali İmran 3/49. ayet bağlamında Hz. İsa'nın mucizelerinin tıp bilgisinin insanlara iletilmesi olduğunu ifade eder.¹¹⁷ Hz. İsa'nın mucizeleri son dönemlere kadar tartışılmamış ve ayetlerde geçtiği şekli ile müfessirler tarafından kabul görmüştür. ayette Hz. İsa'nın ölüleri diriltmesi konusu mucize kapsamında anlatılmaktadır. Mucizeler ise yoruma açık konular değildir. Arap dilinin geniş anlam ağı ve mecaz konusu meal yazarlarını bu yoruma sevk etmiş olabilir.

112 Eliaçık, *Yaşayan Kur'an*, 2: 447.

113 Hakkı Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meâli*, 635.

114 Özdemir, *Son Davet*, 7. 268.

115 Eliaçık, *Yaşayan Kur'an*, 1: 154.

116 Özdemir, *Son Davet*, 253.

117 Özdemir, *Son Davet*, 30.

1.3.7. Hz. Meryem'in Olağanüstü Durumunun Yorumlanması

Eliaçık, "Böylece ona gebe kaldı ve bu haliyle uzak bir yere çekildi."(Meryem 19 / 22) ayetinin tefsirinde; Meryem her normal insan gibi bir erkekle (marangoz Yusuf) nişanlanmış ve ondan gebe kalmıştır, yorumunu yaptıktan sonra Meryem'in bakire doğumu yaptığını ve bunun için düzgün (genç, yakışıklı) bir erkek ile rüyasında ilişkiye girdiğini görüp (timsal olunup) rahmindeki yumurtacığı harekete geçirmiş olabilir¹¹⁸ demektedir. Görünen şu ki, Eliaçık, Meleği Allah'ın gücü olarak kabul etmekte ve ayete dair yorumunu bilgiye/referanslara değil ihtimallere dayandırmaktadır. Eliaçık'ın, bu tür indi yorumlarına özellikle mucizeler bağlamında sıkça rastlanmaktadır. Bu yorumların bilgiye dayalı bir referansı bulunmamaktadır.

1.3.8. Ashab-ı Kehf ile İlgili Olağanüstü Durumun Yorumlanması

Özdemir, Kehf 18/17. ayet bağlamında Ashabı Kehf'in uyumadığını, toplumdan uzak yaşam sürdürdüklerini söyler.¹¹⁹ Daha önce de belirtildiği üzere Özdemir'in yorumları herhangi bir delile dayanmamaktadır. Tefsir geleneğinde ittifakla dile getirilen Ashab-ı Kehf'in uzun yıllar uyuduğu ve daha sonra uyandığı bilgisi Kur'an'da açıkça vurgulanmaktadır.

1.4. Gaybi Haberlerin ve Varlıkların Yorumlanması

1.4.1. Melekler, Cin ve Şeytanla İlgili Yorumlar

Eliaçık, "Sizi Biz yarattık, sonra size biçim verdik. Sonra da meleklerle, Âdem'i selâmlayın dedik. İblis'in dışındakiler selâmladılar, ancak İblis selâmlamadı."(A'râf 7/11). Ayetinin tefsirinde, insanoğlundaki kötülük temayülü veya dürtüsünü temsilen, kıssanın semavî prolog (gökteki ilk konuşma) adını verdiğimiz birinci bölümünde İblis, dünyevî diyalog adını verdiğimiz ikinci bölümünde şeytan olarak geçtiğini görüyoruz¹²⁰ yorumunda bulunmakta ve şeytanın gerçek bir varlık olmadığını, kötülük dürtüsü olduğunu iddia etmektedir.

Hakkı Yılmaz, İblis'in insanın düşünme yetisi olduğunu,¹²¹ cin kelimesinin Kur'an'da mikro organizma, elektrik, miknatus, ışın, radyasyon, ajan, casus, yabancı, kimliği belirsiz kimse anlamlarında

118 Eliaçık, *Yaşayan Kur'an*, 2: 143-144.

119 Özdemir, *Son Davet*, 333.

120 Eliaçık, *Yaşayan Kur'an*, 1: 324.

121 Hakkı Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meâlî*, 619.

kullanıldığını;¹²² Meleğin doğadaki maddi ve enerjik tüm güçleri ifade ettiğini,¹²³ Melek kelimesinin yönetim kudretini, meleklerin kanatlarının yağmur, rüzgar, sel gibi doğa olaylarının gücünü, meleklerin haber verici olmasının, ayetlerin haber vericiliğini karşıladığını, ikişer kanatlı olmalarının ayetlerin çokanlamlılığını anlattığını ifade eder.¹²⁴

Eliaçık, “Kim Allah’a, meleklerine, peygamberlerine, Cebrail’e ve Mikail’e düşman olursa, bilsin ki, Allah da kâfirlerin düşmanıdır.” (Bakara 2/98) ayetinin tefsirinde; Kur’an’ın, genel olarak Allah’ın gücü, ruhu, hayat vermesi, rızık bitirmesi, bereketi, sevgi ve merhameti gibi melekelerinin, Sami muhayyilesinde özellikle, İbranca ve Arapça’da Melâike, Cebrail, Mikail, İsrail, Azrail vb. olarak algılanmasına doğrudan müdahale etmediğini görüyoruz¹²⁵ yorumunda bulunarak meleklerin gerçek varlıklar olmadıklarını, Allah’ın güçleri olduklarını ileri sürmektedir.

Erhan Aktaş, Tahrim 66/7, Bakara 2/97. Ayetler bağlamında Cebrail’in düzeltici ve düzenleyici vahiy anlamına geldiğini;¹²⁶ Zuhuruf 43/60. ayet bağlamında Melek kelimesinin egemenlik ve güç sahibi, yönetici demek olduğunu;¹²⁷ Bakara 2/248. ayet bağlamında öküz, eşek, katır gibi hayvanların melek olarak isimlendirildiğini¹²⁸ ifade eder.

Eliaçık, “Elçilerimiz gelince, Lut onlar adına kaygılandı, eli ayağı birbirine dolaştı ve Bu çok zor bir gün dedi.” (Hüd 11/77) ayetinin tefsirinde, Elçiler (rusul) kelimesi, genellikle melekler olarak algılanmıştır. Ancak doğrudan melekler kelimesinin değil de, elçiler kelimesinin kullanılmasına bakılarak, bunların Hz. Lut’a yaptığı çalışmaların yoldan çıkmış bu körkütük halka bir fayda vermeyeceğini, buralarda boşuna uğraşıp durmamalarını, başka yerlere gitmelerini, bu tip insanlara artık sözün fayda vermediğini, bir gün başlarına bir afet gelip Allah’tan belâlarını bulacak bir topluluk olduklarını söyleyen erdemli ve dürüst kimi genç insanlar olduğu da düşünülebilir¹²⁹ yorumu ile Hz. Luta gelen meleklerin “insanlar” anlamında olduğunu ileri sürmüştür.

122 Hakkı Yılmaz, *Kur’an’ın Türkçe Meâli*, 621.

123 Hakkı Yılmaz, *Kur’an’ın Türkçe Meâli*, 623.

124 Hakkı Yılmaz, *Kur’an’ın Türkçe Meâli*, 637.

125 Eliaçık, *Yaşayan Kur’an*, 1: 67.

126 Aktaş, *Kerim Kur’an Türkçe Çeviri*, 18, 714.

127 Aktaş, *Kerim Kur’an Türkçe Çeviri*, 607.

128 Aktaş, *Kerim Kur’an Türkçe Çeviri*, 607.

129 Eliaçık, *Yaşayan Kur’an*, 1: 452.

Özdemir, Mü'min 40/15. ayet bağlamında ruhun Allah kaynaklı bilinçli enerji olduğunu,¹³⁰ Ali İmran 3/26. ayetin reenkarnasyona işaret ettiğini ifade etmektedir.¹³¹

Özdemir, Enbiya 21/96. ayet bağlamında Yecüc-Mecüc'ün olumsuz uzay varlıkları olduklarını, uçan daire, ufo veya deve hörgücü şeklindeki araçları ile geleceklerini iddia eder.¹³²

Hakkı Yılmaz, dabbe'nin, mahşerde ortaya çıkarılacak yeryüzü maddelerinden mamul bir çeşit yayın aracı olduğunu ifade eder.¹³³ Gelecek ve gayb bağlamında gelen ayetlere, meal yazarları tarafından getirilen açıklamaların kabul edilebilir usul ve esaslara bağlı olmadığını ifade etmekte yarar var. Kur'an'da yer alan melek, şeytan ve ruh gibi gaybi varlıklar ile geleceği konu edinen ayetlerin tefsirinde Hz. Peygamberden gelen açıklamaları göz ardı etmek doğru olmayacaktır.

1.4.2. Kıyamet, Hesap, Diriliş ve Ahiret ile ilgili Yorumlar

Özdemir, Tekvir 81/14. ayet bağlamında nefis'in insanlarda olduğu gibi bütün canlılarda da bulunduğunu dolayısı ile hayvanlarında nefislerinden ve içgüdülerinden hesaba çekileceklerini ifade etmektedir.¹³⁴

Özdemir, A'la 87/1. ayet bağlamında İnsanın görevli melek eğitimi projesi için yaratıldığını;¹³⁵ Araf 7/187. ayet bağlamında; Dünya ins / öğrenci ruh denilen melek adayının eğitim okul binasıdır. Bu bina her elli bin yılda yıkılıp yeniden inşa edilmesine kıyamet vakti denir... Her kıyametten sonra ise insan nesli ilkel düzeyde yeniden eğitime başlatılır¹³⁶ yorumunu yapmakta ve Kıyametin bir son olmadığını dünya hayatı için yeni bir başlangıç olduğunu belirtir.

Özdemir, ölümü dirilmenin dirilmeyi ölümün takip ettiğini, meleklik eğitimi için dünyaya dönüşün mümkün olduğunu, Mü'mininun 23/80. ayet bağlamında her ölümün bir ara karne olduğunu, puan durumlarına göre geri dönüşün olabileceğini;¹³⁷ Zümer, 39/59. ayet bağlamında cehennemliklerin aklına dünyaya dönüş fikrinin gelmesinin böyle bir dönüşün mümkün olduğunu gösterdiğini¹³⁸ söyler.

130 Özdemir, *Son Davet*, 291.

131 Özdemir, *Son Davet*, 30.

132 Özdemir, *Son Davet*, 375.

133 Hakkı Yılmaz, *Kur'an'ın Türkçe Meâlî*, 645.

134 Özdemir, *Son Davet*, 18.

135 Özdemir, *Son Davet*, 19.

136 Özdemir, *Son Davet*, 97, 95.

137 Özdemir, *Son Davet*, 383-385.

138 Özdemir, *Son Davet*, 288.

Özdemir, Neml 27/2 ve 3. ayetler bağlamında mahşerin dünya eğitiminin son değerlendirmesinin yapıldığı ve meleklik adayı öğrenci ins/ruhun geleceğinin kararlaştırıldığı yer olduğunu, Ahiretin ise ruhun dünya dışı yaşam ortamı olduğunu;¹³⁹ Sebe' 34/3. ayet bağlamında yaratılışın, görevli melek eğitim projesi olduğunu, İns/ruh meyvesi melek olacak bir tohum olarak dünyaya ekildiğini ifade eder.¹⁴⁰

Özdemir; Meryem 19/66. ayet bağlamında mahşere gidecek olan beden değil ruhtur diyerek;¹⁴¹ Fussilet 41/39. ayet bağlamında mahşerde bedenlerin değil ruhların toplanacağını¹⁴² ifade ederek cismani dirilişi reddetmektedir.

Özdemir, Hud, 11/107-108. ayet bağlamında cennet ve cehennem sonsuz değil, tekamül cennette de devam eder demektedir.¹⁴³

Edip Yüksel, Bakara 2/25-26. ayet bağlamında cennet ve cehennem tasvirlerinin birer kinaye ve mecaz olduğunu ileri sürer.¹⁴⁴

Ahmed Hulusi, Fatıha 1/4. ayetin mealinde; Din, hükümlerinin (Sünnetullah) yaşanmakta olduğu sonsuz sürecin Mâlik - Melik'idir¹⁴⁵ yorumunu yaparak ahiret gününe tekabül eden Fatıha 1/4. ayeti tüm müfessirlerin aksine yaşanmakta olan dünya hayatı ile karşılamakta ve açıklamasına mesnet olabilecek hiçbir delil sunmamaktadır.

Edip Yüksel, Hicr, 15/85-88, Zuhruf 43/61, Enbiya 21/97. ayetler bağlamında dünyanın sonunun 2280 yılında geleceğine dair bilgi vermektedir.¹⁴⁶

Açık naslara rağmen haşrin cismaniliğini ve cennetin ebediliğini reddetmek; kıyametin ne zaman kopacağına dair bilgi sadece Allah katında olduğu halde, ne zaman kopacağını haber vermek yorumunda makul sınırları aşmaktır. ayetler bağlamında değerlendirildiğinde, Kur'an bütünlüğü göz önünde bulundurulduğunda, Kur'an diline yeterince vakıf olunduğunda ve geleneksel yorumlar bir miktar da olsa önemsendiğinde bu tür yorumların, her zaman için sıhhat sorunu gündemde olacaktır.

139 Özdemir, *Son Davet*, 163.

140 Özdemir, *Son Davet*, 275.

141 Özdemir, *Son Davet*, 130.

142 Özdemir, *Son Davet*, 301.

143 Özdemir, *Son Davet*, 218.

144 Yüksel, *Mesaj*, 26.

145 Hulusi, *Kur'an-ı Kerim Çözümü*, 31.

146 Yüksel, *Mesaj*, 211, 212, 263, 386.

1.5. İtikadî Ayetlerin Yorumu

Bu çalışmada ele alınan meallerde, daha önce de belirtildiği üzere tarihsel ve dilsel referanslarla örtüşmeyen Kur'an mesajına uzak söylemlerin okuyucuya verilmeye çalışıldığını görmek mümkündür. Oysa Kur'an'ı anlama sürecinde, onun lügatine, gramerine ve tarihine vakıf olmanın, bu verileri ve kriterleri dikkate almanın gerekli dahası zorunlu olduğu gibi olguların açık yahut örtük oйдаşmalarla ve ortak kabullerle benimsendiği açıktır. Sayılan unsurlar dikkate alınmaksızın yapılacak şaz türü çeviri, tefsir ve yorumların, Kur'an'ın özgün anlamlarını ve mesajını perdeleyeceği hatta bambaşka söylemlere kapı aralayacağı malumdur.¹⁴⁷

Edip Yüksel, Tevbe 9/128 ve 129 ayetlerin metne birer ekleme olduğunu ileri sürerek bunların meallerini ayet sayısını zikretmeden verir.¹⁴⁸ Haşr 59/23. ayet bağlamında Kuran'ı okumada bazı hataların bulunduğunu iddia eder. Allah'ın sıfatının mümin (güvenen) değil (mümen) güvenilen, Hz. Muhammed'in Muhammed (övülen) değil muhammid (öven) şeklinde yazılması gerektiğini belirtir.¹⁴⁹ Kur'an'ın değiştirilmediği ve bugüne katar eksiksiz olarak ulaştığı konusunda ulema icma halindeyken, Edip Yüksel'in böyle bir iddiada bulunmuş olması ve buna Reşad Halife'nin belirlediği 19 Mucizesini kriter olarak göstermiş olması mealciliğin ulaştığı uçları göstermektedir.

Ali İmran, 3/62. ayetini, Muhakkak ki, işin hakikati budur. İlâhiyet (tanrı - tanrısallık) kavramı geçersizdir; sadece Allâh! Gerçek ki Allâh "HÛ"dur, Aziyz'dir, Hakiym'dir.¹⁵⁰ Şeklinde çeviri-yorum yoluyla aktaran Ahmed Hulusi, ayetin Arapça metnini tersyüz etmekte ve adeta yeni bir dil inşasına girişmektedir. Müfessir ve dilcilerin tartışma ve tereddüde mahal bırakmayacak netlikte "Allahtan başka ilah yoktur" şeklinde tercüme ettiği "la ilahe illallah" ifadesini, yazar delil ve gerekçe belirtmeksizin Kur'an' da geçtiği bütün yerlerde "İlâhiyet (tanrı - tanrısallık) kavramı geçersizdir; sadece Allâh!..." diye çevirmiştir. Kaldı ki mezkûr ayetin çevirisindeki yanlışlık bununla da sınırlı kalmamış mütercim, devamındaki "le huve" ibaresinde geçen "huve" zamirini, "Allâh HÛdur" şeklinde tercüme etmiş ve zamiri mercilerinden kopararak yeni/türedi bir mana üretmiştir. Hulusi'nin, tüm eser-

147 Yusuf Işıcık, Kur'an'ı Kerim'in Terceme Edilmesi ve Âyetlerinin Sıhhatli Anlaşılması Konusunda Bazı Mülâhazalar, *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları*, 11 (2001): 58.

148 Edip Yüksel, *Mesaj*, 170.

149 Edip Yüksel, *Mesaj*, 429.

150 Hulusi, *Kur'an-ı Kerim Çözümü*, 85.

lerinde vahdet-i vücud anlayışını temellendirmeye çalıştığı göz önünde bulundurulduğunda yaptığı çeviri-yorumların belirli bir amaca hizmet ettiği anlaşılacaktır.

Edip Yüksel, Kamer 54/1. ayet bağlamında ay yarılmasının dünyanın sonunun alametlerinden biri olduğunu ve 1969 yılında Apollo Uzay aracının ay toprağını yarararak yeryüzüne getirmesi ile söz konusu yarılmanın gerçekleştiğini iddia eder.¹⁵¹ Ay yarılmasının Peygamberimiz döneminde gerçekleşmiş bir mucize mi, bir deyim mi veya kıyamet öncesi vuku bulacak bir olay mı olduğu konusunda müfessirler arasında görüş ayrılığı olsa da¹⁵² son döneme kadar yazılan tefsirlerde Yüksel'in söz konusu yorumuna benzer bir yorumla karşılaşmak mümkün değildir.

Ali Rıza Safa, Kuran çevirisinin Kur'an'ın kendisi olduğunu ifade eder.¹⁵³ Oysaki çeviri hiçbir zaman Kur'an olarak değerlendirilemez. Zira tercüme Kur'an'ın kendisi değil; mütercimın Kur'an'dan anladığıdır. Dolayısıyla bir benzeri getirilemeyecek olan lafzı muciz Kur'an'ın çevirisi de aslı ile eşdeğer olamaz.¹⁵⁴

İskender Ali Mihr, Nahl 16/93. ayet bağlamında doğuştan bütün insanların dalalette olduğunu söyleyerek her insanın İslam fitratı üzere yaratıldığını reddeder.¹⁵⁵

1.6. Kur'an'î Kavramların Yorumlanması

Kelimeler, dilin en küçük anlam birimleridir. Kelimelere yüklenen anlamlar çoğaldıkça anlam belirsizlikleri de artmaktadır. Bunun içindir ki çokanlamlı kavramların anlam takdiri her zaman sorun olmuştur.¹⁵⁶ Kur'an-ı Kerim'de yer alan çokanlamlı kavramların çevirilerinde bazı ciddi bir sorunlarla karşılaşıldığı bilinmektedir.¹⁵⁷ Çokanlamlı kelimeler genellikle bağlamlarına göre anlam kazanırlar. Bu sebeple Kur'an kelimelerinin anlamlandırılması sürecinde, tabii bağlamı ve ilk muhatapların kelimeyi hangi anlamda kullandıklarını bilmek önem

151 Edip Yüksel, *Mesaj*, 412.

152 Maverdî, *en-Nuket ve'l-üyükün*, 5: 409-410.

153 Safa, *Kur'an-ı Kerim Gerçek*, 49.

154 Bu konudaki tartışmalar için bk. Mustafâ Sabrî, *Meseletü Tercemeti'l-Kur'an*, 7-127; Hıdâyet Aydar, *Kur'an-ı Kerim'in Tercümesi Meselesi*, 177-236.

155 Mihr, *Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meali*, 22.

156 Şahin Güven, *Kur'an'ın Anlaşılması ve Yorumlanmasında Çokanlamlılık Sorunu* (İstanbul: Denge Yayınları, 2005), 38, 162.

157 Emrullah İşler, "Çokanlamlılık, Anlam Daralması ve Kur'an'ın Türkçe Çevirilerinde Yapılan Yanlışlar", *Kur'an ve Dil-Dilbilim ve Hermenötik-Sempozyumu*, 17-18 Mayıs 2001, (Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2001): 387.

arz kesp eder.¹⁵⁸ İncelediğimiz meallerde, kavramlara dair mana takdirlerinde gerekli hassasiyetin gösterilmediğini söylemek mümkündür.

Edip Yüksel, Araf 7/185. ayet bağlamında Hadis Kur'andan başka bir şey için kullanıldığında olumsuz anlam taşır. Peygamber düşmanlarının, uydurdukları iftiraları hadis diye adlandıracaklarını elbette tanı biliyordu açıklamasını yaparak,¹⁵⁹ hadislere dair olumsuz görüşlerini, çeviri tercihleri üzerinden okuyucuya aktarmaya ve zihinlerde Peygamber (sav)'in sözlerine dair soru işaretleri oluşturmaya çalışmıştır.

Tur 52/10. ayeti çeviri-yorum yöntemiyle, Dağlar (benlikler) yürür gider! (Rabbin Bakıy'dir!) şeklinde aktaran Ahmed Hulusi, dağ kelimesinin geçtiği her yerde bu anlamı vermektedir.¹⁶⁰ Bu anlamları tasavvuf düşüncesinden aldığı belirten yazar, otantik Arap lisanı ile inmiş bir kitabı, sonradan oluşan tasavvufi terimlerle tercüme ederek (anakronizm) bizce hata etmektedir. Yazarın kavram çevirilerine dair ilginç tercihlerinden ikisi de şöyledir:

Ahmed Hulusi'ye göre zevc kelimesi, bilincin eşi olup, bir süre sonra terk edilecek beden demektir. Kıyamet kelimesi ise çocuklukla bilincin ölümü tatması sırasında yaşanan olaylardır.¹⁶¹

Özdemir; Bakara 2/104. ayet bağlamında unzurna kelimesinin görüşümüze başvur anlamına geldiğini dolayısı ile ayette demokratik idareye vurgu yapıldığını iddia eder.¹⁶²

Ali Rıza Safa, Yunus 10/99, Zümer 39/41 ve Bakara 2/256. ayetlerin laiklik vurgusu yaptığını; Yunus 10/108. ayetin ise Hz. Muhammed'e laikliğe bağlı kalmasını öğütlediğini iddia eder.¹⁶³

Ayetlere ön kabullerle yaklaşıldığında arzulan sonuçlara ulaşmak zor olmaz. Ancak önemli olan ön yargılarla elde edilen manaların, Kur'an ile ne kadar uyum gösterdiği.

1.7. Geçmiş Olay ve Kıssaların Yorumlanması

Özdemir, Fil, 105/3. ayet bağlamında Ebabil kelimesinin, mikrop veya uçaklar/uçan daireler anlamına geldiğini ileri sürer.¹⁶⁴ Ebabil ke-

158 Dücane Cündioğlu, *Kur'ânı Anlamanın Anlamı* (İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2005), 23; Galip Gezgin, *Tefsirde Semantik Metot* (İstanbul: Rağbet Yayınları, 2015), 258-265.

159 Edip Yüksel, *Mesaj*, 149.

160 Bk. Karia, 101/5; dağa *benlik* anlamı yükleyen yazar *arz* kelimesine ise *beden anlamı yüklemektedir*. Bk. Zilzal, 99/1).

161 Hulusi, *Kur'an-ı Kerim Çözümü*, 30-751.

162 Özdemir, *Son Davet*, 438.

163 Ali Rıza, *Kur'an-ı Kerim Gerçek*, s. 31.

164 Özdemir, *Son Davet*, 30.

limesi Arap dil sözlüklerinde sürü sürü kuş anlamına gelmektedir.¹⁶⁵ Kelimeye çağdaş müfessirler içinde farklı anlamlar verenler olmuş ise de bu yorumlar kabul görmemiştir.

Özdemir, Araf, 7/22. ayet bağlamında ilk yaratılan Âdem ve nesli çift cinsiyetli idiler, cinsel organları vücutlarında gizli idi ve bu yapılan hata üzerine cinsel organları açığa çıkıp dişi ve erkek cinsiyetlere ayrıldılar şeklinde açıklamalarda bulunur.¹⁶⁶ Hz. Âdem ve Havva hakkında geçmiş dönemde ileri sürülen israiliyat içerikli birçok bilginin yanında son dönemde kaynağı belirsiz yorumlar da yapılmaktadır. Allah, Kur'an'da insanlığın bir atadan meydana geldiğini ifade eder, ancak nasıl türediği konusunda bilgi vermez. Konu gaybi olduğu için kesin bilgiler olmadığı sürece görüş ileri sürmenin bir anlamı bulunmayacaktır.

Ali Rıza Safa, Nisa 4/1. ayette kadının erkeğin benliğinden yaratıldığının ifade edildiğini¹⁶⁷ ileri sürer. Benlikten var etmek maddi değil manevi bir olgudur. Dolayısıyla böyle bir yorumda bulunabilmek için kadının maddi varlığının olmaması gerekir. Kur'an'daki ilgili ayette Allah bizim nefsi vahideden yaratıldığımızı ve ondan da eşinin yaratıldığını ifade eder. Ayet hakkında birçok tartışma bulunmakla birlikte Ali Rıza Safa'nunkine benzer bir yorum bulunmamaktadır.

SONUÇ

Yukarda nakledilen referansı ve temeli olmayan birçok görüşü eleştirme gereği dahi duyulmayabilir. Zira kişisel görüş ve inki yorumlarla yapılan aşırı çeviri-yorumların bilimsel dayanaklardan uzak oldukları görülmektedir. Nitekim mütercimlerin, ya çevirilerini gerekçelendirmedikleri yahut yaptıkları yorumları bilimsel kriterlere göre makbul sayılabilecek bir zemine oturtamadıkları hemen fark edilmektedir. Buna rağmen söz konusu mealleri ele almamızın nedeni, yaygın olmaları, kısmen ücretsiz dağıtılmaları ve gerek yazılı gerekse sanal yollarla erişime açık pozisyonda bulunmalarındır. Çalışmanın amacı, her seviyedeki insana ulaşma imkânına sahip, içinde birçok hata, yanlış ve aşırı yorum bulunan bu çevirileri, tasviri bir yöntemle kamuoyuna arz etmek ve neden olabilecekleri spekülasyonların önüne bir nebze de olsa geçebilmektir.

Bu durum önemlidir, zira söz konusu çevirilere bakıldığında, Kur'an'ın günümüze hitap etmediğini, çoğunlukla Arapların örfünü

165 Ragıb el-İsfahâni, *el-Müfredât fi garibi'l-Kur'ân*, 18.

166 Özdemir, *Son Davet*, 74.

167 Safa, *Kur'an-ı Kerim Gerçek*, 180.

içerdiğini, belirli bir tarihle sınırlı hükümler barındırdığını, kıssaların hiç yaşanmamış masallar olduğunu görmek mümkündür. Keza bunlara göre, salat namaz değildir; namaz ibadeti günde iki vakittir; faiz ve içki helaldir; başörtüsü ile ilgili emir Kur'an'da bulunmamaktadır. Bu meallere göre, bazı ayetler Kur'an'a sonradan eklenmiş, bir kısmı ise yanlış yazılmıştır. Bu çeviri-yorumlar bağlamında şöyle bir açıklamaya ihtiyaç bulunmaktadır: Araştırmacı, akademisyen yahut bilim adamları bir konuda farklı görüşler ileri sürebilirler, bu tabiidir. Herhangi bir konuda yeni bir görüş ileri sürme gereği duymak, konuyla ilgili olarak geçmişten günümüze ileri sürülmüş, savunulmuş ve kendine kalıcı bir yer edinmiş fikirleri benimsememekle, yanlış bulmakla dolayısıyla kabul edilmemesi gerektiğiyle ilgili olmalıdır. Bu nedenle yeni bir görüş ileri süren kişi, savunduğu fikirlerin doğru olduğunu ve kabul edilmesi gerektiğini iddia etmiş olmaktadır. Bir bakıma, birçok testten ve eleştiri süzgecinden geçerek artık klasik halini almış görüşlerin terk edilerek, yerlerine kendi görüşlerinin ikame edilmesini istemiş olmaktadır. Bu isteğin gerçekleşmesi, savunulan ve ikame edilmek istenen görüşlerin güçlü delillerle berkitilmesine, sağlam bir zemine yaslanmasına bağlıdır. Görüşlerin kabulünü gerektiren ölçüler olmaksızın sadece indi, afaki ve biraz da fantastik duygularla klasiği dışlayıp kişisel görüşlerin ikamesini beklemek olmayacak duaya âmin demekten öteye geçmeyecektir. Zira bir ürüne kıymet biçen onun üreticisi değil, kamuoyudur.

Mealler üzerinden aktarılmak istenen nevezhur fikir ve yorumların deşifre edilmesi elbette ki önemlidir. Aksi takdirde, İslam Dininin bazı mealler aracılığıyla yanlış tanınması ve anlaşılması söz konusu olacaktır. Dinin temel referansı olan Kur'an'ın yanlış tanınmasını ve asaletini yitirmiş bir inancın vücut bulmasını engellemek, sadece bireysel ölçekte akademisyenlerin değil, kurumsal olarak da Diyanet İşleri Başkanlığının ve İlahiyat fakültelerinin görevidir. Bu makalenin yazılış nedeni, yazarının bu konuda bireysel olarak üzerine düşeni yapmaya çalışması olarak düşünülmelidir. Vallahu a'lamu bi's-savab.

KAYNAKÇA

- Akdemir, Salih. Cumhuriyet Dönemi Kur'an Tercümelere. Ankara: Akid Yayınları, 1989.
- Aktaş, Erhan. Kerim Kur'an Türkçe Çeviri. Ankara: Yayınevi Yok, 2016.
- Altuntaş, Halil. Kur'an'ın Tercümesi ve Türkçe Namaz Meselesi. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2006.
- Aydar, Hidâyet Kur'an'ı-Kerim'in Tercümesi Meselesi, 2. Baskı. İstanbul: Yeni Zamanlar Yayınları 2014.
- Bilgin, Abdulcelil. Kur'an'daki Deyimler ve Zemahşeri'nin Keşşafı. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2014.
- Buhârî, Ebû Abdullâh Muhammed bin İsmâil el-Cu'fi, Sahîhu'l-Buhârî. Thk. Muhammed Nizâr Temim-Heysen Nizâr Temim. Beyrut: Dâru'l-Erkâm, ts.
- Cemil Said. Türkçe Kur'an-ı Kerim. Y .y. ts.
- Cihangir, Sonia. Sonsuz Rahmet. İstanbul: A7 Kitap Yayınları, 2017.
- Çevik, Mustafa. Nüzul Sırasına Göre Kur'an'ı-Kerim Meali. İstanbul: Yüzleşme Yayınları, 2017.
- Demirci, Muhsin. Konulu Tefsire Giriş. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2013.
- Diñer, İsmail. Tevhid-i Kur'an Meali. İzmir: Yayınevi Yok, 2016.
- Cündioğlu, Düçane. Kuran ve Dile Dair. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2005.
- Cündioğlu, Düçane. Kur'ânı Anlamanın Anlamı. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2005.
- Cündioğlu, Düçane. Türkçe Kur'an ve Cumhuriyet İdeolojisi. 2. Baskı. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 1998.
- Eliaçık, İhsan. Yaşayan Kur'an Türkçe Meal/Tefsir. 3 Cilt. İstanbul: İnşa Yayınları, 2007.
- Fazlur Rahman. İslami Yenilenme Makaleler II. Trc. Adil Çiftçi. 4. Baskı. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Firidin, Mete. Kur'an'ı-Kerim'in Gelişmiş Bilimsel Etimolojik Meali. İstanbul: Cinius Yayınları, 2018.
- Gezgin, Galip. Tefsirde Semantik Metot. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2015.
- Gürbüz, Faruk. Tercüme Problemleri ve Meâller. İstanbul: İnsan Yayınları, 2004.
- Güven, Şahin. Kur'an'ın Anlaşılması ve Yorumlanmasında Çokanlamlılık Sorunu. İstanbul: Denge Yayınları, 2005.
- Hocaođlu, Mustafa. Meal Yanlışları-I. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1 (2012): 129.
- Hulusi, Ahmet. Allah İlminden Yansımalarla Kur'an-ı Kerim Çözümü. İstanbul: Yayınevi Yok, 2011.
- İşıcık, Yusuf. Kur'an'ı Kerimin Terceme Edilmesi ve Âyetlerinin Sıhhatli Anlaşılması Konusunda Bazı Mülâhazalar. Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 11 (2001): 58.
- İşler, Emrullah. "Çokanlamlılık, Anlam Daralması ve Kur'an'ın Türkçe Çevirilerinde Yapılan Yanlışlar". Kur'an ve Dil-Dilbilim ve Hermenötik-Sempozyumu. (17-18 Mayıs 2001). 387. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2001.

- Karaalp, Cahit. Türkçe Meallerde Kavram Çevirileri Sorunu Salat Kavramı Örneği. Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2017.
- Kılıç, Mustafa Cemil. Anlamak İçin Türkçe Kur'an (Meal). İstanbul: Kamer Yayınları, 2013.
- Kotan, Sevket. Kur'an ve Tarihselcilik. İstanbul: Beyan Yayınları, 2001.
- Kurtubî, Ebû Abdullah Muhammed bin Ahmed el-Ensârî. el-Câmi' li ahkâmi'l-Kur'ân. Thk. Muhammed İbrahim el-Hafnevî - Mahmûd Hâmîd Os mân. 12 Cilt. Kahire: Dâru'l-hadîs, 2002.
- Manaz, Abdullah. Türkçe Kur'ân. IQ Kültür Sanat Yay., 2008.
- Maverdî. Ebû'l-Hasen Alî bin Muhammed. en-Nuket ve'l-ûyûn/Tefsîru'l-Maverdî. thk. Seyyid Abdulmaksud bin Abdurrahîm. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, ts.
- Mevlana Muhammed Ali. İslam Dini. Trc. Ömer Aydın. İstanbul: İşaret Yayınları, 2007.
- Mihr, İskender Ali. Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meali. İzmir: Yayınevi Yok, 2011.
- Mustafâ Sabrî, Meseletü Tercemeti'l-Kur'ân, İstanbul: Mektebetü's-Sekâfeti'd-Diniyye, Kâhire, 2015.
- Müslim bin Haccâc, Ebû Huseyn el-Kuşeyrî. Sahîhu Müslim. Thk. Ahmed Zehve- Ahmed İnyaye. Beyrut: Dâru'l-kitâbî'l-Arabî, 2004.
- Osman Nebioğlu. Türkçe Kur'ân-ı Kerîm. Çağ Basım, byy., 1988.
- Özdemir, Gazi. Son Davet Kur'ân. İstanbul: Şira Yayınları, 2016.
- Özgel, İshak. "Tarihselcilik Düşüncesi Bağlamında Kur'an'ın Tarihsel Yorumu". Dini Hükümlerin Kaynağı ve Dini Metinlerin Anlaşılması Konusundaki Çağdaş Yaklaşımlar Çalıştayı(18-19 Aralık 2009). Editör. Cengiz Kallek. İstanbul: İSAM Yayınları, 2010.
- Öztürk, Mustafa. Söyleşiler Polemikler. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2014.
- Öztürk, Mustafa. Cumhuriyet Türkiyesinde Meal ve Tefsir Serencamı. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Öztürk, Yaşar Nuri. Kur'an'ı Kerim Meali(Türkçe Çeviri). İstanbul: Yeni Boyut Yayınları, 2016.
- Öztürk, Yaşar Nuri. Anadilde İbadet Meselesi. İstanbul: Yeni Boyut Yayınları, 2002.
- Ragîb el-İsfehânî Ebu'l-Kâsım Huseyn bin Muhammed. el-Müfredât fi garîbi'l-Kur'ân. Thk. Muhammed Halil Ayteni. 3. Baskı. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2001.
- Safa, Ali Rıza. Kur'an-ı Kerim Gerçek. İstanbul: İleri Yayınları, 2014.
- Sağ, Mustafa. Evrensel Çağrı. 6. Baskı. İstanbul: Koçak Yayınevi, 2015.
- Şâtübî, Ebû İshâk, İbrahim bin Mûsa bin Muhammed el-Gurnâtî. el-Muvâfakât/İslâmî İlimler Metodolojisi. Trc. Mehmet Erdoğan. İstanbul: İz Yayınları, 2015.
- Şimşek, M. Sait. Günümüz Tefsir Problemleri. İstanbul: Kitap Dünyası, 2016.
- Şimşek, M. Sait. Fatıha Sûresi ve Türkçe Namaz. İstanbul: Beyan Yayınları, 1998.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed bin Cerîr. Câmiu'l-beyân an te'vîli âyi'l-Kur'ân. 15 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2013.

- Tâhir bin Âşûr. Muhammed, Tefsîru't-tahrîr ve't-tenvîr. 12 Cilt. Tûnus: Dâru Suhnûn li'n-neşr ve't-tevzi', ts.
- Yılmaz, Hakkı. Nüzûl Sırasına Göre Necm Necm Kur'ân'ın Türkçe Meâli. İstanbul: İşaret Yayınları, 2012.
- Yılmaz, Mesut. Kur'an'a Sor. İstanbul: Destek Yayınları, 2017.
- Yüksel, Edip. Mesaj Kur'an Çevirisi. İstanbul: Ozan Yayınları, 2016.
- Yüksel, Mert. Kur'an'ı Kerim'in İnsanca Çevirisi. İstanbul: Ares Kitap, 2014.